Remissvar från Musikcentrum Öst (2017-12-13):

”FÖRSLAG TILL KULTURSTRATEGI FÖR STOCKHOLMSREGONEN”

Musikcentrum Öst vill passa på att uttrycka tillfredsställelse dels inför att man nu har ambitionen att bygga en tydlig kulturstrategi för Stockholmsregionen och dels att vi bjudits in att lämna remissyttrande, Musikområdet har speciella förutsättningar och utmaningar och vi ser att vi kan bidra med ett värdefullt perspektiv till processen. Eftersom vi just nåtts av beskedet om ett ökat verksamhetsstöd så kommer vi att kunna permanenta den regionala koordinatorns tjänst och därigenom fortsätta våra långsiktiga strategier. Därför är motsvarande strategiarbete från politisk sida oerhört viktig.

1 | **Inledning**

1.1 Syfte

MCÖ: Vi ser positivt på att Landstinget försöker ta en tydlig plats som kulturpolitisk aktör i det fragmenterade kulturlandskap som Stockholmsregionen idag utgör. Vi vill dock poängtera att regionens roll också i hög grad har bäring mot den nationella kulturpolitiken. Graden av hur Stockholmsregionen förmår att stimulera ett dynamiskt kulturliv återverkar på hela landets kultur och blir i motsvarande mån en aggregator för hur kulturen kan röra sig utanför landets gränser. Och här är det avgörande att kulturlivets viktiga infrastruktur ges förutsättningar att lyckas i den rollen.

Vi ser också positivt på att man förstår att vikten av ett förhållningssätt där långsiktighet och strategiskt arbete är i fokus samt att de olika konstformerna har olika förutsättningar och kräver olika insatser. Att barn och unga lyfts fram ser vi som positivt av flera skäl, främst ur en demokratiaspekt eftersom de har en självklar rätt till kultur men sämre möjligheter att söka upp den. Därför krävs andra åtgärder för att denna skall nå ut. Att barn får en bred palett av förebilder är också avgörande för att man skall se ett framtida yrke som musiker som möjlig och självklart är en kunnig och nyfiken barnpublik också ett fundament för den framtida musikpubliken.

1.2 Arbetsprocess

MCÖ: Vi är glada för det implementerings och analysarbete som gjorts men understryker att detta bör göras kontinuerligt och kan göras bredare. Centrumbildningarna är organisationer med ett tydligt infrastrukturellt uppdrag, med tydliga kopplingar till kulturskaparna och med ett neutralt uppdrag. Dessa bör i högre grad tas in i detta arbete.

2 | **Bakomliggande utgångspunkter**

2.1 Övergripande dokument

2.1.1 Nationella kulturpolitiska mål

”Enligt de nationella kulturpolitiska målen ska kulturen vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kultur- livet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling.”

MCÖ: På musikområdet menar vi att dessa mål inte nås vad gäller Stockholmsregionen. Det fria musiklivet har i Stockholmsregionen sämre förutsättningar än i övriga storstadsregioner (Skåne och VG-regionen) trots att merparten av det fria musiklivet finns i Stockholmsregionen. Vi menar att detta av en rad skäl inte är rimligt och vi kommer i detta remissvar att peka på några områden där detta med relativt små resurser kan stärkas.

2.1.2 Stockholms läns landstings kulturpolitiska mål

Mål: Fri kultur för upplevelser, möten, bildning och delaktighet.

MCÖ: Vi ser det mycket positivt att man i så hög grad betonar publikperspektivet. I en storstadsregion finns många val för hur invånarna skall disponera sin tid. Men vi ser också att dessa möjliga val varierar kraftigt både geografiskt och mellan olika grupper i samhället. Det handlar om en diversifiering när det gäller t ex socioekonomi, etniskt ursprung och geografisk placering i länet. Vi menar att kulturen bör vara en motkraft mot detta både när det gäller tillgänglighet och mötesplatser.

2.1.3 Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen 2050 (RUFS)

Vision: Stockholmsregionen ska vara Europas mest attraktiva storstadsregion

Mål:

- *En tillgänglig region med god livsmiljö*
- *En öppen, jämställd, jämlik och inkluderande region*
- *En ledande tillväxt- och kunskapsregion*
- *En resurseffektiv och resilient region utan klimatpåverkande utsläpp,*

MCÖ: Vi ställer oss gärna bakom detta men vill betona att det också måste inkludera kulturskaparna. På musiksidan ser vi att Stockholm är ett nav i kraft av att här finns både musikindustri, kulturinstitutioner och en majoritet av Sveriges musiker. Men vi menar däremot att regionen inte ger goda förutsättningar för att leva som frilansande musiker med allt vad det innebär av osäkra anställningar, fluktuerande trender och höga investeringskostnader i den egna verksamheten. Livescenen i hela regionen är långt ifrån vad det skulle kunna vara trots publikunderlaget och det är viktigt att ta ett helhetsgrepp på hela det musikaliska ekosystemet. Men i andra ändan vinns en ”win-win situation” för invånarna i ett rikt musikliv att ta del av som publik.

2.1.4 FN:s barnkonvention

”Barn har rätt att till fullo delta i det kulturella och konstnärliga livet, och samhället ska uppmuntra tillhandahållandet av lämpliga och lika möjligheter för kulturell och konstnärlig verksamhet samt för rekreations- och fritidsverksamhet”

MCÖ: Vi ser att Stockholmsregionen har långt kvar att nå upp till detta och i en nationell jämförelse ser det inte positivt ut. På musiksidan är det regionala musikutbudet mycket svagt både när det gäller subventionerat innehåll och hur det når ut i hela länet. Både Musikcentrum Öst och Länsmusiken är aktörer som strävar mot att förändra detta men har oerhört små resurser att göra detta, särskilt när det gäller både storlek och bredd av det subventionerade utbudet. Jämförelsen med t ex Region Skåne och VG-regionen utfaller mycket negativt till Stockholms nackdel. Men det finns en positiv samverkan under uppbyggnad och med kombinationen av infrastruktur, gräsrotsperspektiv och en stor samlad erfarenhet i de två organisationerna så kommer ett tillförande av medel till både MCÖ och LIS att kunna få en stor effekt.

2.2 Nulägesbeskrivning

MCÖ: Vi delar i stort bilden som är målad med en bred pensel. Men vi vill problematisera dels LIS reella möjligheter att utveckla musik för barn och unga i ljuset av de resurser man har att disponera. Vi menar också att det finns skäl att se över uppdrag och relation till Blåsarsymfonikerna i en bredare genomlysning. Vad gäller att större delen av landets fria kulturliv är verksamt i regionen så menar vi att situationen på musikområdet är att man förvisso är bosatt, skriver och repeterar i regionen, men att möjligheterna att möta en publik är begränsade. Och fortsättningen att det är en viktig arbetsmarknad för musiker är således en sanning med modifikation.

3 | **Kulturstrategins målområden**

Mål i RUFS 2050: En tillgänglig region med god livsmiljö

Kulturstrategins målområde: Kulturupplevelser möten och bildning bidrar till en god livsmiljö i en tillgänglig region.

MCÖ: Vad gäller tillgängligheten i hela länet så vill vi peka på de möjligheter som musiken har för måluppfyllelsen av detta. Genren är lättfotad och är en viktig faktor för kulturen spridning. Musik är också en av de mest tillgängliga kulturformerna eftersom man inte behöver språket för att kommunicera

Mål i RUFS 2050: En öppen, jämställd, jämlik och inkluderande region

Kulturstrategins målområde: Kulturen stärker demokratin i en öppen, jämställd, jämlik och inkluderande region.

MCÖ: En avgörande punkt och där vi arbetar aktivt för att både inkludera hela musiklivet med ett normkritiskt perspektiv men där också vi menar att man aktivt måste arbeta för att inkludera en mer komplex syn på publiken och rikta fokus på regionens mer marginaliserade grupper. Idag läggs oproportionerligt stora medel på ett ur vissa aspekter värdefullt kulturarvsbevarande hos institutionerna. I en kulturstrategi måste man dock se att detta bevarande endast når en liten socioekonomiskt stark publik. Högsubventionerad kultur på arenor som uppvisar stora brister i att arbeta inkluderande och med en låg tillgänglighet för personer med avvikande funktionalitet. Om dessa institutioner skall fortsatt ha en så stor del av kulturpolitiska medel måste en diskussion föras hur alla invånare i länet också skall känna att det är deras arenor, och att de känner sig välkomna dit.

Mål i RUFS 2050: En ledande tillväxt- och kunskapsregion

Kulturstrategins målområde: Kulturdriven tillväxt och det kreativa företagandet bidrar till en regional utveckling i en ledande tillväxt- och kunskapsregion:

MCÖ: I vår verksamhetplan för 2018-2020 är ett av våra främjandeområden att stärka det professionella segmentet mellan musiken och publiken. Detta är helt avgörande för musiklivets framtid eftersom det är detta segment som skapar förutsättningar för kulturen att nå sin publik genom en fungerande ömsesidig kommunikation. Andra regioner (VG-regionen, och Skåne) arbetar strukturerat för att stärka detta långsiktigt och här måste Stockholmsregionen nu visa initiativ. Detta ser vi inte som något som enbart berör kulturpolitiken utan i lika hög grad näringlivssatsningar. Men klart är att detta företagande inom PR, management producent- och agentverksamhet måste stimuleras avsevärt. Och att stärka detta kommer att leda både till ett mer hållbart musikliv, men också att alla andra insatser på området får en högre effekt.

Mål i RUFS 2050: En resurseffektiv och resilient region utan klimatpåverkande utsläpp

Kulturstrategins målområde: Kultur och kulturmiljö bidrar till att skapa en hållbar utveckling i en resurseffektiv och resilient region:

MCÖ: Kultur är i sig oftast en resurseffektiv näring, speciellt när den sker nära sin publik och vi tror att en kulturstrategi som vågar titta ut från centrum och möta förväntningar och behov i hela regionen kan bli en viktig faktor för att nå detta mål.

4 | **Utmaningar**

4.1 Att öka tillgängligheten till och deltagandet i kulturlivet

För att öka tillgängligheten till och deltagandet i kulturlivet bör följande prioriteras:

- *Att utveckla metoder och långsiktiga arbetssätt för att löpande genomföra dialoger med företrädare för civilsamhället, det professionella kulturlivet och kommunerna i länet i syfte att identifiera möjligheter till och hinder för ökad tillgång till kultur i hela länet*

MCÖ: En mycket viktig punkt. Genom att initiera och öka en dialog kommer vi att kunna bygga fastare strukturer och arbetssätt. MCÖ genomför just nu piloter för olika målgrupper just i syfte att binda ihop musiklivet med arrangörer och göra detta nära och i dialog med publiken. Motsatsen till att centralstyra en elitkultur i innerstad är att stimulera medborgarnära initiativ men vad gäller innehåll behålla ett högprofessionellt förhållningssätt.

- *Att bidra till att möjliggöra kulturupplevelser och eget skapande för invånare i hela länet, särskilt för barn och unga.*

MCÖ: Kultur för barn och unga är inte bara ett signalord för oss. Det är också ett sätt att ta denna publik på allvar och för vissa visa att kulturskapare kan vara ett framtida yrkesval. Men det är avgörande att det riktas mot ”socioekonomiskt svaga områden”. Därför ställer oss med kraft bakom att man vill hitta vägar för att minska dessa klyftor. Det har alltid funnits stora skillnader i Stockholmsregionen men att dessa nu vidgas med en oroande hastighet gör vi nu måste gå in i en process där kulturlivet och civilsamhället får möjlighet att pröva olika modeller.

- *Att regelbundet genomföra kulturvaneundersökningar i syfte att synliggöra deltagandet i kulturlivet*

MCÖ: Utifrån det resonemang som förs i andra delar av detta remissvar så står vi tydligt bakom detta men vi vill dels poängtera att det är viktigt att resultatet av dessa undersökningar tillgängligörs men att man också är beredd att dra konsekvenserna av dem.

- *Att tillgängliggöra kulturarvet för länets invånare*

MCÖ: Vi menar att det parallellt med detta tillgängliggörande också initieras en diskussion kring av vi egentligen menar med kulturarv. Vad är ett kulturarv och vems kulturarv talar vi om?

- *Att i högre grad samverka regionalt om viss kultur- och fritidsverksamhet, som lokaliseras på platser med hög regional tillgänglighet.*

MCÖ: Om detta inte är ett sätt att stärka innerstadsinstitutioner kan vi se en poäng med detta och vi ser redan idag sådana platser (Järvastaden, Slakthusområdet, Farsta etc) men i ett framtida scenario säkerligen flera.

4.2 Att stärka möjligheterna till konstnärlig utveckling

För att stärka möjligheterna till konstnärlig utveckling bör följande prioriteras:

- *Att möjliggöra för internationella och interkulturella samarbeten och dialoger*

MCÖ: Det finns en stor risk att Stockholm på musikområdet hamnar i bakvatten i relation till andra regioner när det gäller musikexport och internationella utbyten. Här krävs kraftfulla åtgärder men det finns också en god prognos kring att lyckas. En rad aktörer som idag jobbar kontinuerligt internationellt, däribland MCÖ, finns i Stockholmsområdet och de flesta musiker och artister som satsar på en internationell närvaro finns också här. Vi ser dock att det parallellt med rena exportsatsningar också är nödvändigt att hitta hållbara modeller för utbyte. Det EU-projekt som MCÖ driver under 2018 — Keychange, en samverkan mellan 7 länder i Europa och Nordamerika — är ett sådant projekt där det finns stora möjliga till framtida synergier.

- *Att kontinuerligt utvärdera det offentliga stödet inom kulturområdet för att säkerställa dess relevans och aktualitet.*

MCÖ: Det är positivt att man vill bygga ett dynamiskt stödsystem och denna kulturstrategi är ju ett exempel på det men det är också viktigt att det finns en kontinuitet så att kulturföretagare och kulturskapare kan överblicka framtiden med viss framförhållning.

- *Att belysa den kulturella infrastrukturen bland annat genom kartläggningar*

MCÖ: Vi ser detta som viktigt men betonar att dessa kartläggningar måste tillgängliggöras.

- *Att identifiera former för skapandet av regionala kulturnoder med tidsbegränsade uppdrag i syfte att sprida kunskap om och främja utvecklingen inom ett specifikt område som är i behov av större spridning och kunskapsutveckling i länet*

MCÖ: Vi stödde detta även i förra förslaget kring reformering av stödsystemet, Vi vill också passa på att peka ut tre områden. Dels kultur för barn med särskilda behov där vi upplever detta som en parallellvärld till övriga kulturlivet. Musik för äldre (utanför äldrevården eller sjukvården) är också ett område som vi ser stor potential men som behöver utvecklas både vad gäller modeller och subventionssystem. Vi vill också kraftfullt peka på professionalisering och utvecklingarna av modellerna för musikexport som områden där en nod skulle kunna skapa förutsättningar för ökad internationalisering av Stockholmsregionens musikliv.

- *Att arbeta med frågor kring kompetensutveckling för exempelvis kulturskapare och kommuner för att stärka den konstnärliga utvecklingen.*

MCÖ: Vi menar att detta till viss del tangerar att stärka företagandet runt artister och konstnärer. På musikområdet måste det känsliga ekosystemet ses över och stärker och där ingår andra aktörer som ofta är svaga men som i många fall inte ens finns.

4.3 Att omfatta digitaliseringens möjligheter och utmaningar

För att omfatta digitaliseringens möjligheter och utmaningar bör följande prioriteras:

- *Att ta tillvara studieförbundens och folkbibliotekens erfarenheter av att öka den digitala kompetensen och delaktigheten hos regionens invånare.*

MCÖ: På ett sätt en självklarhet och vi ser med glädje fram emot hur vi skall kunna leverera just innehåll till detta, men som övergripande strategi lite utanför vårt uppdrag.

- *Att främja digitala arenor inom kultursektorn*

MCÖ: Vi ser inte riktigt att detta är en regional fråga eftersom just digitaliseringen möjliggör att arbeta nationellt eller globalt men vi tycker ändå att fältet är relevant att ha i en kulturstrategi. De internationella digitala arenorna är däremot avgörande för våra medlemmar, dels i kraft av en växande intäktssida och kunskap om digitala rättigheter är oerhört viktiga. Men vi vill också understryka att kompetensen kring att använda t ex strömmande tjänster för att bygga varumärke och publikbas måste öka.

- *Att ta tillvara digitaliseringens möjligheter när det gäller att skapa, förmedla och tillgängliggöra konst och kultur*

MCÖ: En mycket stor fråga för oss nu (och kanske en fråga som möjligen kräver en egen regional strategi). Hela klustret av internet, digitala bärbara teknologier och sociala medier har inneburit enormt mycket för konstnärers oberoende, demokratisering och utveckling av konstformer. Här handlar det om flera nivåer. Dels en basal kunskap om verktygen som bokstavligen alla utövare måste behärska och på motsvarande nivå måste utvecklas i många offentliga sammanhang. Men vi se också att många aktörer på ett mycket högre sätt borde implementera en utvecklad strategi i sin verksamhet för en högre interaktion med sin publik. Detta gäller inte minst i kultur (musik) för funkis-världen och andra områden med en publik som har speciella utmaningar (dementa, personer med psykisk ohälsa, missbrukare, nyanlända etc etc), där en digital teknik bokstavligen kan bli paradigmskifte både för kommunikation och i medskapande. Detta måste tas på allvar i mycket högre grad. Och samma resonemang gäller självklart i den konkreta skaparprocessen. MCÖ har drivit ett av de mest innovativa projekten på detta området (COMPOZ) och ser stora möjligheter att utveckla dessa lärdomar i helt nya verksamheter. Självklart är tillgängliggörandesidan också en stor del av detta kluster av möjligheter och utmaningar.

4.4 Att använda kultur och kulturmiljöer som resurs i samhällsplaneringen

För att använda kultur och kulturmiljöer som en resurs i samhällsplaneringen bör följande prioriteras:

- *Att prioritera insatser som främjar att kulturella och sociala mötesplatser utvecklas i länet i synnerhet i regionala stadskärnor, i landsbygdsnoder och i socioekonomiskt svaga områden*

- *Att ett omtag gör som Kreativa Stockholm och tillhörande handlingsplan. Det är viktigt att finna nya strukturer och identifiera områden för bred samverkan mellan kultur- och näringsliv inte minst kring frågor som rör samhällsplaneringen och kulturens infrastrukturer*

- *Att identifiera metoder för att säkerställa att den konstnärliga gestaltningen blir en naturlig del i planprocesserna*

- *Att berörda parter samverkar för att länets kulturmiljöer ska ses som en resurs vid samhällsplaneringen*

- *Att det lokala kulturarvet används som en tillgång i utvecklingssammanhang och för besöksnäringen*

MCÖ: Vi ser inga problem i ovanstående.

5 | **Genomförande**

MCÖ: Vi ser med tillförsikt fram emot de närmaste åren och att man har tagit ett så stort grepp om frågan. Eftersom vi är en organisation bildad av konstnärer som i hög grad samverkar med andra liknade aktörer vill vi ytterligare understryka att de övergripande prioriteringarna att långsiktigt stärka konstnärers möjlighet att arbeta, utvecklas konstnärligt är avgörande. Men vi vill också betona att förutsättningarna för att stärka det professionella segmentet som hjälper till att stabilisera verksamheten måste stärkas, d v s kommunikation, varumärkesbyggande, management, PR och utvecklande av artisternas publikbas.

Vi ser också mycket positivt på det incitament till ökad dialog som redan genomförts men också att bygga nya strukturer som gör att denna dialog kan föras kontinuerligt mellan det offentliga och hela kultursfären. Från andra regioner ser vi positiva exempel där centrumbildningarna har varit operativt delaktiga att skriva fram regionernas kulturplaner och det tror vi är en modell för dialog med det offentliga. Men vi har också en lång erfarenhet av mer specifika nätverksmöten i öppna demokratiska former som vi arrangerat både i Sverige och utomlands och vi delar gärna med oss av erfarenheter kring detta. Vi tror att mycket av framgången i dessa har varit när vi kunnat samla olika erfarenheter på helt olika nivåer men kring ett avgränsat väl förberett ämne. I november arrangerade vi ett möte mellan svenska och internationella nyckelpersoner inom nutida konstmusik där statliga myndigheter, kulturdepartementet, internationella festivaler och organisationer mötte arrangörer, musiker, tonsättare, klubb- och festivalarrangörer i ett kreativt samtal om framtiden helt utan hierarki. En modell som skulle vara utmärkt för att ta frågor förutsättningslöst framåt inom den regionala kulturpolitiken.

Vi ser med förväntan fram emot både den kommande kulturstrategin och vad som kan komma ut av den under de kommande åren. Vi tror på Stockholmsregionen och kommer från vårt gräsrotsperspektiv att arbeta för att det blir en expansiv och dynamisk musikregion.

Ragnar Berthling, verksamhetsledare Musikcetrum Öst

Amanda Björnerås, styrelseordförande Musikcentrum Öst